

Finansowanie działań oświatowych w Polsce w 2024 roku opierało się na dotychczasowym systemie subwencji oświatowej, który uległ istotnym zmianom od 2025 roku. Poniżej przedstawiam podsumowanie kluczowych aspektów finansowania oświaty w 2024 roku:

Subwencja oświatowa

W 2024 roku głównym źródłem finansowania zadań oświatowych była subwencja oświatowa przyznawana jednostkom samorządu terytorialnego (JST) przez budżet państwa. Wysokość subwencji była ustalana na podstawie algorytmu uwzględniającego liczbę uczniów, ich specyficzne potrzeby edukacyjne oraz dodatkowe wskaźniki, takie jak lokalne warunki demograficzne. W praktyce jednak wiele samorządów wskazuje, że wysokość subwencji jest niewystarczająca, co zmusza je do pokrywania braków z własnych budżetów. Standard finansowy A, będący podstawą obliczeń, wynosił około 7 866 zł na ucznia, co stanowiło wzrost o około 14% w porównaniu do roku 2023, w którym standard ten wynosił 6899 zł, wzrósł o około 967 zł.

Dodatkowe programy wsparcia

W 2024 roku funkcjonowały również programy wspierające edukację, takie jak program Ministerstwa Finansów, który oferował dofinansowanie do 80% kosztów kwalifikowanych na realizację zajęć lekcyjnych o tematyce finansowej oraz wycieczek edukacyjnych. Maksymalna kwota dofinansowania wynosiła 10 tys. zł dla jednodniowych wycieczek i 20 tys. zł dla wycieczek dwudniowych, wsparcie w funkcjonowaniu Orlików”.

Wyzwania finansowe

Pomimo zwiększenia standardu finansowego, wiele samorządów wskazywało na niewystarczające środki z subwencji oświatowej, co zmuszało je do pokrywania braków z własnych budżetów. Związek Nauczycielstwa Polskiego apelował o zwiększenie subwencji do 102 mld zł, co stanowiłoby 3% PKB, argumentując, że obecne środki nie pozwalają na zabezpieczenie prawidłowego wykonywania zadań oświatowych.

Podsumowanie

Rok 2024 był okresem przejściowym w finansowaniu oświaty w Polsce, z utrzymaniem dotychczasowego systemu subwencji oświatowej, ale z rosnącymi wyzwaniami finansowymi dla samorządów.

Od 2025 roku polski system finansowania zadań oświatowych pn. „Potrzeby oświatowe” czekają istotne zmiany. Wprowadzenie nowych regulacji ma na celu poprawę efektywności alokacji środków, zredukowanie nierówności między samorządami oraz lepsze dostosowanie finansowania do rzeczywistych potrzeb szkół i placówek edukacyjnych.

Kluczowe zmiany w 2025 roku. Ministerstwo Edukacji Narodowej zapowiedziało kilka kluczowych reform, które wejdą w życie od 2025 roku:

1. Zmiana modelu subwencji oświatowej tj. planowane jest wprowadzenie bardziej zindywidualizowanego systemu finansowania, który uwzględni nie tylko liczbę uczniów, ale także lokalne koszty utrzymania szkół, specyfikę regionu oraz dodatkowe potrzeby wynikające z nierówności społecznych i geograficznych.
2. Większe wsparcie dla szkół wiejskich Zmiany mają zapewnić większe dofinansowanie dla małych szkół w obszarach wiejskich, gdzie utrzymanie placówek bywa bardziej kosztowne ze względu na niską liczbę uczniów i brak lokalnych zasobów finansowych.
3. Rozwój infrastruktury i cyfryzacji Znacząca część środków ma zostać przeznaczona na modernizację infrastruktury oświatowej, w tym rozbudowę zaplecza technologicznego. Program "Cyfrowa szkoła 2025" ma wspierać wyposażenie placówek w nowoczesny sprzęt oraz rozwój kompetencji cyfrowych nauczycieli.
4. Wprowadzenie nowych zasad finansowania edukacji przedszkolnej. Rząd zaplanował ujednolicić finansowanie edukacji przedszkolnej poprzez podniesienie jej udziału w potrzebach oświatowych. Obecnie JST pokrywają większość kosztów z własnych budżetów, co prowadzi do znacznych dysproporcji między gminami.
5. Mechanizmy wsparcia dla JST poprzez wprowadzenie dodatkowych mechanizmów kompensacyjnych dla samorządów, które borykają się z trudnymi warunkami finansowymi. System "wyrównawczy" ma na celu zmniejszenie nierówności w dostępie do wysokiej jakości edukacji.
6. Fundamentalne zmiany w finansowaniu oświaty z udziałem SIO na rok 2025 czyli:
 - zmiana sposobu finansowania orzeczeń tj. **zmiana wag na niepełnosprawnych, środki na orzeczenia w „nowej” subwencji będą naliczane na godziny realizowane z IPET-ów, które dyrektorzy muszą bezwzględnie prawidłowo uzupełnić w SIO,**
 - naliczenie „nowej” subwencji tj. „potrzeb oświatowych” według nowego terminarza,

- korekty zmniejszające i zwiększające „nową” subwencję na podstawie każdego miesiąca poprzedniego roku,
 - **nowy sposób naliczania subwencji na SIO – zmienia się dzień statystyczny do naliczenia „nowej” subwencji, zostanie wprowadzony nowy termin weryfikacji danych,**
 - **po zakończonym roku MEN sprawdzi w aplikacji SIO rzeczywistą liczbę uczniów i dokona zwiększenia bądź zmniejszenia naliczonej „nowej” subwencji. Jeżeli dyrektorzy nie będą wypełniać SIO w każdym dniu, zgodnie z przepisami ustawy, samorząd będzie musiał zwracać pobrane z „nowej” subwencji środki.**
7. Dotychczasowa część oświatowa subwencji ogólnej została zastąpiona przez „kwotę potrzeb oświatowych”. Nowy model finansowania ma na celu lepsze dostosowanie środków do rzeczywistych potrzeb szkół i placówek oświatowych. Składowe tej kwoty obejmują:
- potrzeby wyrównawcze: środki dla samorządów o niższych dochodach, uwzględniające liczbę oddziałów i specyfikę placówek: przedszkola i żłobki,
 - potrzeby oświatowe: główne źródło finansowania szkół i przedszkoli, obliczane na podstawie liczby uczniów i specyficznych potrzeb placówek:-przedszkola i żłobki,
 - potrzeby rozwojowe: środki przeznaczone na rozwój edukacji, w tym wsparcie nowych kierunków kształcenia ,
 - potrzeby ekologiczne: fundusze na działania związane z ochroną środowiska i nowoczesnymi technologiami,
 - Potrzeby uzupełniające: dodatkowe wsparcie dla jednostek samorządowych w szczególnych przypadkach przedszkoli/ żłobków,
8. Kwota potrzeb oświatowych jest obliczana na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej (SIO) i może być korygowana w ciągu roku budżetowego, szczególnie do 30 czerwca każdego roku, w zależności od zmian w realizowanych zadaniach edukacyjnych.
9. Zmiany w dotacjach dla przedszkoli i uczniów z niepełnosprawnościami.
10. W 2025 roku dotacje dla przedszkoli ogólnodostępnych pozostają bez zmian, jednak samorządy muszą uchwalić nowe zasady określające podstawy wyliczania faktycznej

liczby uczniów w danym miesiącu. Kluczowe będzie tutaj ściśle aktualizowanie danych w SIO.

11. Największe zmiany dotyczą dotacji przyznawanych na dzieci niepełnosprawne uczęszczające do szkół i przedszkoli ogólnodostępnych. Podwyższeniu uległy kwoty potrzeb oświatowych dla samorządów i dotacji dla prywatnej oświaty na standardy zatrudnienia nauczycieli specjalistów w szkołach i przedszkolach. Spowoduje to podwyższenie dotacji na uczniów niepełnosprawnych w dotowanych przedszkolach w stosunku do kwot z roku 2024.
12. Nowy przedmiot: edukacja zdrowotna
13. Od roku szkolnego 2025/2026 wprowadzono nowy, nieobowiązkowy przedmiot „edukacja zdrowotna”. Zajęcia te nie będą oceniane i nie będą miały wpływu na promocję ucznia do następnej klasy ani na ukończenie szkoły. Przedmiot ten obejmuje treści związane z funkcjami rodziny, miłością, przyjaźnią, pełnieniem ról małżeńskich i rodzicielskich, seksualnością człowieka, prokreacją oraz problemami związanymi z okresem dojrzewania, a także treści związane ze zdrowiem i aktywnością fizyczną, odżywianiem, zdrowiem psychicznym, społecznym i środowiskowym, Internetem i profilaktyką uzależnień.
14. Nowe przepisy mają na celu lepsze dopasowanie środków do realnych potrzeb placówek, zwiększenie efektywności wydatkowania budżetów szkolnych oraz większe wsparcie dla szkół specjalnych i z mniejszych miejscowości. Zmiany w finansowaniu mogą stanowić zarówno wyzwanie, jak i szansę na lepsze dostosowanie budżetów do rzeczywistych potrzeb szkół. Kluczowe będzie odpowiednie przygotowanie i świadome zarządzanie dostępnymi środkami, aby szkoły mogły maksymalnie wykorzystać dostępne fundusze.
15. Podsumowując, zmiany wprowadzone w 2025 roku mają na celu bardziej precyzyjne i sprawiedliwe finansowanie oświaty, uwzględniające specyficzne potrzeby uczniów i placówek edukacyjnych.

Oczekiwania i kontrowersje. Wprowadzana reforma finansowania oświaty budzi różne reakcje wśród samorządów, nauczycieli i ekspertów:

- Samorządy obawiają się, że zmiany nie będą w pełni rekompensować wzrostu kosztów utrzymania placówek.

- Nauczyciele oczekują, że większe nakłady na oświatę pozwolą na poprawę warunków pracy oraz podwyższenie wynagrodzeń.
- Eksperti podkreślają konieczność monitorowania wdrażania nowych zasad, by uniknąć ryzyka pogłębienia się nierówności między regionami.

Reformy finansowania zadań oświatowych w 2025 roku mają potencjał poprawy funkcjonowania polskiego systemu edukacji, jednak ich skuteczność będzie zależać od szczegółów wdrożenia oraz współpracy między rządem a samorządami. Kluczowe będzie zapewnienie stabilnych i sprawiedliwych mechanizmów finansowania, które pozwolą każdej placówce realizować swoje zadania na wysokim poziomie.

PRZEWODNICĄCY
ZARZĄDU POWIATU
Marek Chojnowski

